

УДК 336.672

Пріндин Х. М.,*студентка Національного університету “Острозька академія”**Науковий керівник:**к. е. н., доц. Кривицька О. Р.*

ІНСТРУМЕНТИ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У процесі встановлення ринкових відносин в Україні зростає частка підприємств, які банкрутують. Так, згідно даних Державної служби статистики з 100 підприємств, які зареєструвалися, “виживають” близько 15, інші в період п’яти років ліквідуються [1]. Проте всім відомо, що діагностика набагато дешевше, ніж лікування. Тому, в сучасних умовах економічного розвитку зростає необхідність пошуку найбільш дієвих інструментів прогнозування банкрутства, оскільки всі підприємства перебувають під впливом негативних внутрішніх та зовнішніх факторів.

У світовій практиці одним із найважливіших інструментів системи раннього запобігання та прогнозування банкрутства підприємства є дискримінантний аналіз. Його зміст полягає у використанні функцій, які будуються за допомогою математично-статистичних методів та розрахунку інтегрального показника на підставі якого можна з достатньою ймовірністю передбачити банкрутство [4, 92].

В теорії і практиці здебільшого розрізняють однофакторний та багатофакторний дискримінантний аналіз. В основі однофакторного аналізу покладено сепаративне дослідження окремих показників та класифікації підприємств на “хворих” та “здорових”.

Однак використання однофакторного аналізу не дозволяє об’єктивно спрогнозувати ймовірність настання банкрутства і одним із шляхів вирішення вищезазначеної проблеми є застосування багатофакторного дискримінантного аналізу.

Багатофакторна дискримінантна функція – це функція, на основі якої обчислюється інтегральний показник фінансового стану підприємства за допомогою значень незалежних змінних з урахуванням вагомості кожного з них. Базовий алгоритм багатофакторної дискримінантної функції можна записати в такій формі:

$$Y = a_0 + a_1 x_1 + a_2 x_2 + a_3 x_3 + \dots + a_n x_n \quad (1)$$

У зарубіжній практиці поширеними є значна кількість моделей визначення інтегрального показника рівня загрози банкрутства, зокрема це: п'яти факторна модель Альтмана, модель Таффлера і Тішоу, модель Ліса, модель Спрінггейта, модель Фулмера та ін.

Розроблені моделі та методика базуються на використанні фінансової звітності підприємства. Однак, це не є визначальним фактором застосування вищезазначених методик в українській практиці оскільки моделі розроблено на основі практики західноєвропейських підприємств, які не адаптовані до вітчизняної економіки, а також не враховують значної більшості показників (розвитку галузі, стану постачальників та конкурентів, доходів та витрат споживачів); моделі враховують тільки балансові показники та показники звіту про фінансові результати, а використання показника cash-flow практично відсутнє майже у всіх методиках; існують розбіжності у врахуванні вагомості окремих показників у моделях; відсутність статистики українських підприємств-банкрутів, яка могла б підтвердити чи спростувати надійність конкретної моделі.

На думку Терещенка О. О., оптимальна дискримінантна функція повинна враховувати всі складові фінансового стану: ліквідність, прибутковість, оборотність, структуру майна, капіталу тощо, а також мати наступний вигляд:

$$Z = 1,03X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6 \quad (2)$$

Отримані результати після обрахунків можна інтерпретувати так:

$Z \geq 2$ – підприємство вважається фінансово стійким, і тому йому не загрожує банкрутство; $1 \leq Z \leq 2$ – фінансова рівновага підприємства порушена, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство йому не загрожує; $0 \leq Z \leq 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів [3].

Для обчислення коефіцієнта X_1 використовують показник cash-flow. Показник cash-flow характеризує величину чистих грошових потоків, які утворюються внаслідок операційної та інвестиційної діяльності і залишаються у розпорядженні підприємства в певному періоді [2].

Одними із позитивних рис вітчизняної моделі є її розробка відповідно до специфіки галузі діяльності, використання нормативів, які постійно оновлюються, інформація для здійснення розрахунків акумульована в основних формах звітності та зростає кількість досліджень вітчизняних науковців щодо формування оптимальної та універсальної моделі, що відповідатиме сучасним умовам розвитку.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
2. Рзаева Т. Г. Порівняльна характеристика вітчизняної і зарубіжної методик визначення ймовірності банкрутства / Т. Г. Рзаева, І. В. Стасюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vehnu_ekon/2010_4_2/089-093.pdf.
3. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: [монографія]. – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с.
4. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз: [навчальний посібник] / Н. П. Шморгун, І. В. Головка. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 528 с.